

Prabėgo dar vieneri įmonių finansiniai metai ir šiuo metu finansininkai išsijuose dirba prie finansinių ataskaitų rinkinių sudarymo ir pateikimo. Įmonės vadovui ir jas parengusiam asmeniui reikia pasirašyti finansines ataskaitas, skirtas įmonių savininkų tvirtinimui, o patvirtintas - Juridinių asmenų registru. Dažniausiai metines ataskaitas rengia vyriausiasis finansininkas, vyriausiasis buhalteris ar apskaitos paslaugų įmonės įgaliotas asmuo. Įdomu būtų žinoti - kiek vadovų pasirašo finansines ataskaitas, jų neanalizavę ir nepasigilinę į pateiktus skaičius bei rašytinę informaciją. Taigi, kodėl vadovui būtina suprasti finansinėse ataskaitose pateikiamą informaciją.

Pirmiausia vadovui turėtų rūpėti šis klausimas: kokia mūsų įmonės būklė, arba „kaip mes atrodome“. Juk finansinėse ataskaitose pateikti skaičiai atspindi tam tikro laikotarpio įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus. Vadovą turi dominti bent jau šie aspektai: kiek įmonė turi turto, nuosavybės, išipareigojimų, koks jos veiklos rezultatas ir kaip „juda“ pinigai – daugiau išleidžiama ar gaunama.

Nesunku pasigilinti

Pelno siekiančių įmonių finansinių ataskaitų rinkinį sudaro nustatytos formos ataskaitos: balansas, pelno (nuostolių), pinigų srautų, nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitos ir aiškinamasis raštas. Taip pat dažna įmonė turi rengti ir metinį pranešimą. Kyla klausimas – ar sunku pasigilinti, kas tose ataskaitose pateikiama ir kaip tie skaičiai keičiasi bėgant metams? Turbūt viskas yra įmanoma, jeigu tik yra noras.

Kita priežastis, kodėl nesigilinama į tai, kas pasirašoma finansinėse ataskaitose: finansininkai įprastai pateikia vadovų pageidaujamą informaciją, o į tai, kas pasirašoma metinėse ataskaitose, jau nebekreipiamas dėmesys. Todėl labai naudinga pradėti domėtis 2022 metų finansinių ataskaitų turiniu.

Stebimas žemas viršininkų finansinis raštingumas

Vertinimas, jog įmonių vadovų finansinis raštingumas yra žemas, skamba „nesmagiai“, tačiau realybė yra tokia. Dažnas, ypač mažesnio verslo vadovas, neturi pakankamo finansinio raštingumo arba jam tiesiog nejauku paklausti savo finansininko, ką parodo vienas ar kitas skaičius balanse ar pelno (nuostolių) ataskaitoje. Tačiau paaiškinus, kas pateikiama ataskaitose ir kaip tie skaičiai kinta metams bėgant, tampa smalsu stebėti įmonės dinamiką. Juk ir eilučių pavadinimai dažnai nusako, kas jose pateikiama.

Tik vadovai greitai pamiršta, kad patys pasirašė įsakymą, kuriuo buvo nustatyta ilgalaikio turto minimali vertė, o balanse ilgalaikio materialiojo turto eilutėje pateikiamas turtas ir yra toks turtas, kurio įsigijimo vertė buvo didesnė nei įmonės nustatytoji minimali ilgalaikio turto vertė.

Pastebima tendencija: kai vadovas supranta, kas nurodoma kiekvienoje balanso eilutėje, tuomet jo įsitraukimas ir į apskaitos politikos formavimą padidėja reikšmingai. Tada ir kyla klausimai – galbūt derėtų nuo tam tikro laikotarpio didinti ilgalaikio turto minimalią vertę, nes infliacija daro įtaką kainų didėjimui ir dėl to daug įsigyto turto patenka ilgalaikio turto sudėtin. O padidinus minimalią vertę, dalis įsigytų įrankių, įrangos ar kito ilgiau nei vienerius metus naudotino turto būtų priskirta ataskaitinio laikotarpio sąnaudoms, nes įsigijimo vertė yra mažesnė už nusistatytą minimalią ilgalaikio turto vertę.

Tai tik vienas iš daugelio pavyzdžių. O svarstymų – kokią derėtų pasirinkti apskaitos politiką – turėtų būti dėl kiekvienos balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitos eilutės. Dera priminti, kad vadovas yra atsakingas už ūkinių operacijų registravimo ir vertinimo tvarkos patvirtinimą, kai šios tvarkos dalis įprastai yra ir pasirinkta apskaitos politika, taip pat ir už vidaus kontrolės priemonių sukūrimą.

Kada vadovų žinios tampa galvos skausmu finansininkams

Pakalbėkime apie vadovus, turinčius finansinio raštingumo žinių, tačiau linkusių elgtis agresyviai mokesčių ir finansinės apskaitos atžvilgiu. Šis viršininkų tipas kelia nemažai galvos skausmo finansininkams, nes tokie vadovai neleidžia tinkamai parengti finansinių ataskaitų. Pavyzdžiui, neleidžia nurašyti beviltiškų pirkėjų skolų, nors akivaizdu, kad šios pirkėjų skolos jau keletą metų „nejuda“. Arba kategoriškai draudžia registruoti atostoginių kaupinius, nors šis įsipareigojimas turi būti vykdomas darbuotojams bent už trijų metų laikotarpį. Arba atsisako leisti suformuoti atidėjinius išeinantiems į pensiją darbuotojams, kai Darbo kodeksas numato tokią prievolę darbdaviams.

Neužregistruotų ūkinių operacijų sąrašą galima būtų tęsti ir tęsti. Belieka priminti, kad vadovas taip pat yra atsakingas už finansinių ataskaitų teisingumą bei jų pateikimą Juridinių asmenų registrui.

Dar viena problema, kuri iškyla įmonei patyrus bankrotą: neteisingų duomenų pateikimas finansinėse ataskaitose arba tam tikrų duomenų „pagražinimas“ – kai yra neužregistruojami tam tikri sandoriai, sunku net pačiam vadovui suprasti realią įmonės finansinę būklę, o atsiradus įmonės nemokumui, dažnai jau būna per vėlu ką nors pakeisti.

Mokesčių administratorius taip pat „skaito“ ataskaitas

Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) pareigūnai 2022 metų vasarą atkreipė įmonių vadovų dėmesį, kad balansuose pateikiamos įmonių atsargos kelia įtarimų – jau nuo 2018 metų didėja atsargų likutis balanse, o jį palyginus su pardavimo pajamų apimtimi paaiškėja, kad įmonių atsargos „apsiverčia“ per metus vos vieną kartą. Buvo ir tokių atvejų, kad atsargų likutis tris kartus viršijo įmonės pardavimo pajamų sumą.

Natūraliai kyla klausimas, kodėl tiek apyvartinių lėšų yra išsaldoma atsargose? VMI pareigūnams atlikus operatyvinį patikrinimą įmonės sandėlyje, realiai atsargų buvo tik apie 10 procentų nuo įmonės apyvartos. Vadinasi, įmonės atsargų likutis balanse buvo sumeluotas, neatitinkantis tikrosios situacijos. Tad kaip vadovas galėjo pasirašyti tokį balansą, kuris akivaizdžiai signalizuoja apie šešėlį įmonės apskaitoje?

Atliekama ataskaitų analizė gali pateikti nemalonių naujienų

Tikėtina, kad greitai laiku turėtų pradėti gerėti įmonių finansinių ataskaitų kokybė, nes tuo jau susirūpinta 2022-05-01 įsigaliojusiame LR Finansinės apskaitos įstatyme. Jame finansinių ataskaitų kokybę pavesta stebėti Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybai prie LR Finansų ministerijos, kuri jau už 2021 metus atlieka Juridinių asmenų registrui pateiktų finansinių ataskaitų analizę – ar teisingai jose pateikta informacija, ar pateikta visa privaloma informacija ir kaip finansinių ataskaitų duomenys koreliuoja tarpusavyje.

Gali būti, kad jau greitai metu bus skirtos realios baudos už nekokybiškai parengtas finansines ataskaitas. Taip pat planuojama ir automatiškai skirti baudas už finansinių ataskaitų nepateikimą Juridinių asmenų registrui.

Apibendrinant galima teigti: vadovui būtina suprasti finansines ataskaitas ir jas pasirašyti tik tuomet, kai pateikiama informacija yra atitinkanti tikrovę ir teisinga.

Jurgita Navikienė, mokymų įmonės COUNTLINE lektorė

